

Dimensiunea socială a mobilității în interiorul Uniunii Europene: Impactul asupra serviciilor publice

Rezumat

Introducere

Libera circulație a cetățenilor constituie una dintre valorile fundamentale ale Uniunii Europene și este strâns legată de cetățenia europeană. Cu toate acestea, în multe state membre de destinație există o dezbateră aprinsă cu privire la impactul mobilității în interiorul UE asupra serviciilor lor publice. Dezbateră se axează pe „ipoteza atractivității serviciilor de protecție socială”, conform căreia migrații, inclusiv cetățenii mobili din statele membre ale Europei Centrale și de Est, sunt atrași de calitatea mai bună a acestor servicii și de accesul mai ușor la acestea în țările gazdă. În ultimul timp, problema a devenit puternic politizată, mai ales ca urmare a crizei economice și a aflului crescut al acestor cetățeni mobili ai UE.

Obiectivul principal al acestui proiect de cercetare este să descopere dacă există vreo dovadă care să susțină ipoteza atractivității serviciilor de protecție socială. Proiectul analizează gradul de utilizare a prestațiilor și a serviciilor sociale de către cetățenii mobili din 10 state membre ale Europei Centrale și de Est (cetățenii mobili din UE-10) în 9 țări gazdă – Austria, Danemarca, Germania, Irlanda, Italia, Țările de Jos, Spania, Suedia și Regatul Unit – comparativ cu populațiile autohtone și cu alte grupuri de cetățeni. De asemenea, caută să identifice obstacolele din calea integrării lor în țările gazdă și inițiativele care pot să îi ajute în procesul integrării.

Contextul politicilor

Aspectele esențiale ale dezbaterii privind impactul mobilității în fiecare țară gazdă au fost amintite într-o scrisoare din aprilie 2013 a miniștrilor de interne ai Austriei, Germaniei, Țărilor de Jos și Regatului Unit către președintele Consiliului European. Aceștia au susținut că anumiți cetățeni mobili din alte state membre constituie o povară pentru serviciile publice din țările lor, în special pentru serviciile de educație, de sănătate și locative, și că de multe ori beneficiază de asistență socială fără a fi îndreptățiți efectiv la aceasta.

Ulterior, în comunicarea sa din 2013 – Libera circulație a cetățenilor Uniunii Europene și a familiilor acestora: cinci acțiuni pentru a produce rezultate notabile –, Comisia

Europeană a făcut cinci propuneri de rezolvare a acestor probleme. Ea a menționat în mod expres necesitatea de a sprijini autoritățile locale și a concluzionat că UE și statele membre împărtășesc responsabilitatea „de a face ca normele privind libera circulație să funcționeze în beneficiul cetățenilor, al creșterii economice și al ocupării forței de muncă”.

Studiile anterioare au arătat că dependența migranților de serviciile de protecție socială scade atunci când aceștia se integrează cu succes în țările gazdă. Cu toate acestea, dovezile arată că cetățenii din UE-10 au probleme cu integrarea. În plus, conform unui document de politică din 2012 al Comisiei Europene, există puține măsuri de integrare special destinate cetățenilor din UE-10 în țările în care aceștia imigrează.

Principalele constatări

Gradul de utilizare a prestațiilor și a serviciilor sociale

- Gradul de utilizare a prestațiilor sociale și a serviciilor publice din țările gazdă de către cetățenii mobili din UE-10 este mai scăzut per ansamblu decât cel al populației autohtone, mai ales în ceea ce privește locuințele sociale și pensiile. Cu toate acestea, există anumite prestații, în principal cele legate de ocuparea forței de muncă (indemnizația de șomaj și prestațiile pentru persoanele încadrate în muncă), pe care cetățenii din UE-10 le solicită mai des decât populația autohtonă. Dovezile din cadrul acestui proiect de cercetare au confirmat concluziile analizelor anterioare, care arată că cetățenii din UE-10 au o contribuție fiscală pozitivă la economiile țărilor gazdă.
- Din moment ce principalul motiv al mobilității este legat de muncă, cetățenii din UE 10 utilizează cu precădere serviciile legate de ocuparea forței de muncă, cu toate că este în creștere și gradul de utilizare a serviciilor educaționale, în special învățământul obligatoriu pentru copiii mici. Datele disponibile sugerează și faptul că, fiind concentrați în grupe de vârstă mai tânără, cetățenii din UE-10 au tendința de a utiliza

serviciile de sănătate mai rar decât populațiile autohtone.

- Poziția lor mai puțin favorabilă pe piața muncii (cei mai mulți ocupă locuri de muncă pentru care sunt supracalificați) și penalizările salariale care rezultă din aceasta au implicații importante în ceea ce privește gradul lor de utilizare a prestațiilor și nevoia lor de servicii sociale.
- În ceea ce privește impactul utilizării sporite a serviciilor educaționale, în unele țări, cum ar fi Regatul Unit, există concentrații ridicate de cetățeni mobili în anumite zone geografice. Presiunea tot mai mare a acestei situații asupra școlilor ar putea provoca tensiuni, în special în zonele rurale care nu s-au mai confruntat cu imigrația.
- Cetățenii mobili din UE-10 utilizează locuințele sociale într-o măsură mai mică decât populațiile autohtone. Datele din Irlanda și Regatul Unit au arătat că diferența este semnificativă chiar și atunci când caracteristicile lor socio-economice sunt aceleași cu cele ale populației autohtone. Unul dintre motive este numărul insuficient de locuințe, chiar și pentru populația autohtonă, ceea ce duce la liste de așteptare. Acestea erau deja lungi cu mult timp înainte de sosirea cetățenilor mobili, care sunt plasați la sfârșitul listei în momentul înscrierii.

Principalele provocări

- Accesul la prestații în țara gazdă poate constitui o problemă chiar și pentru cetățenii eligibili din UE-10, pe de o parte din cauza dificultăților pe care le întâmpină încercând să se descurce în hățișul sistemelor de protecție socială adesea complicate, iar pe de altă parte pentru că de multe ori nu dețin informațiile și competențele lingvistice necesare.
- Anumite servicii nu corespund întotdeauna nevoilor cetățenilor mobili din UE-10. De exemplu, este posibil ca serviciile de ocupare a forței de muncă să nu poată oferi ajutor în privința recunoașterii diplomelor.
- În afară de creșterea nivelului sărăciei și al lipsei de adăpost ca urmare a crizei financiare, poziția vulnerabilă a migranților în vârstă, mai ales a celor cu un nivel scăzut de calificare, este accentuată dacă nu cunosc prea bine limba locală.
- În perspectivă, vor trebui rezolvate problemele de integrare a copiilor cetățenilor mobili din UE în sistemul de învățământ.
- Deși ar putea să atenueze problemele cauzate de îmbătrânirea populației și a forței de muncă din țările gazdă, mobilitatea în interiorul UE ar putea să accentueze consecințele schimbărilor demografice în țările de origine.

- Cel mai probabil, cererea de servicii locative va crește pe măsură ce cetățenii din UE-10 se vor acomoda în țările gazdă.

Indicii pentru elaborarea politicilor

- Este nevoie de un sprijin mai accentuat în privința ocupării forței de muncă de către cetățenii mobili din UE, din cauza dezavantajelor cu care se confruntă aceștia pe piața forței de muncă și la integrarea în societate.
- Pentru a evalua mai precis situația și a o remedia, trebuie să se înregistreze mult mai multe date cu privire la legătura dintre cetățenie și utilizarea serviciilor de protecție socială și a drepturilor la prestații.
- La nivelul UE, pentru a obține un sprijin mai sistematic în vederea includerii cetățenilor mobili, ar fi util să se ia în considerare posibilitatea unui fond separat în cadrul Fondului social european, care să servească în mod specific acestui obiectiv.
- Este necesară o mai mare stabilitate a legislației la nivel național pentru aplicarea mai ușoară a normelor.
- La nivel municipal, ar trebui să se acorde mai multă atenție cererii de fonduri europene. Administrația centrală poate oferi ajutor în această privință și poate asigura instruirea corespunzătoare a furnizorilor de servicii în vederea aplicării corecte a normelor, cu respectarea drepturilor fundamentale ale cetățenilor din UE.
- Lipsa de adăpost este o problemă gravă în unele țări gazdă și este, de asemenea, recunoscută de UE ca un obstacol considerabil în calea incluziunii sociale. Fondul de ajutor european destinat celor mai defavorizate persoane (FEAD), instituit recent, s ar putea dovedi o modalitate eficientă de atenuare a acestei probleme.
- Organizațiile pentru migranți, în special, necesită mai mult sprijin financiar pentru a satisface cererea crescută și a îmbunătăți integrarea, în strânsă cooperare cu autoritățile publice.
- UE ar trebui să joace un rol mai proactiv în acordarea de ajutor statelor membre gazdă în sprijinirea învățării limbilor străine. Recentele reduceri bugetare din cadrul statelor membre au afectat grav posibilitățile de învățare a limbilor străine pentru cei mai vulnerabili cetățeni mobili din UE.

Informații suplimentare

Raportul intitulat *Social dimension of intra-EU mobility: Impact on public services* (Dimensiunea socială a mobilității în interiorul UE: Impactul asupra serviciilor publice) este disponibil la adresa <http://www.eurofound.europa.eu/ro/publications>.

Pentru mai multe informații, vă rugăm să vă adresați doamnei Klára Fóti, director de cercetare, la adresa kfo@eurofound.europa.eu.